

Norske arkitekters
landsforbund

NAL Norske arkitekters landsforbund
Josefinesgate 34, 0351 Oslo
nal@arkitektur.no

Olje- og energidepartementet
postmottak@oed.regjeringen.no

Høringssvar, Forslag til revidert energieffektiviseringsdirektiv (EED) av 14. juli 2021

Vi viser til mottatt høringsbrev og medfølgende høringsnotat der vi er invitert til å komme med merknader.

Norske arkitekters landsforbund (NAL) er en fagideell medlemsorganisasjon for arkitekter i Norge med utdanning på universitetsnivå tilsvarende mastergrad eller sivilarkitekt.

Våre merknader gjelder i hovedsak de revideringer som omhandler bygninger, by- og stedsutvikling, og arkitektur.

Norske arkitekters landsforbunds posisjon til revidert EED

NAL har jobbet med høringssvar tilknyttet Energieffektiviseringsdirektivet og det tilhørende Bygningsdirektivet siden 2018. Vårt første høringssvar var særlig tilknyttet angående tilføyelse av article 2a til bygningsdirektivet som satte krav om å utarbeidet en nasjonal strategi for bygningsreovering.

Overordnet mener NAL at en slik strategi ville vært et løft for norsk byggebransje og arkitektur, og at det går for sakte med innlemmelse av disse direktivene i Norge. Vi ser derfor at flere aktører nå krever at EED innlemmes fordi det oppfattes problematisk at de norske bygningsstandarder ikke fullt ut er tilpasset de klimamål som Norge har sluttet seg til gjennom avtaler med EU.

Paradigmeskifte for en klimavennlig næring

NAL er positiv til revideringene av EED som omhandler våre fagområder. En viktig begrunnelse for dette er at arkitekter i Norge anser det som essensielt med et skifte til en klimavennlig byggeindustri. Det som bygges og rehabiliteres i dag vi i økende grad bli ståend gjennom fremtidige generasjoner, og det er derfor avgjørende å komme raskt i gang med nye klimavennlige løsninger for å ruste byggebransjen for fremtiden. Det er også viktig at norsk arkitektur er i stand til å levere på nivå med kravene som settes gjennom internasjonale direktiv og reguleringer. For å oppnå disse målene må det offentlige ta ansvar for å stimulere til at et slikt skifte i bransjen kan skje på en smidig og virkningsfull måte. Vi ser derfor overordnet positivt på revideringene og håper på en rask prosess med å vedta direktivet gjennom EØS-avtalen.

Høringsdokumentasjonen påpeker at om lag 40% av energikonsumet i EU kan knyttes til bygninger, og dermed ca 36% av klimagassutslippene.¹ Samtidig påpeker direktivet at 76% av interessentene i deres spørregruppe mente at bygninger/bygningsindustrien må sørge for ytterligere energieffektivisering. Dette er den høyeste prosenten for samtlige sektorer, og høyere enn transport, industri, og ICT.² Dette gir etter NALs mening tydelige signaler om at bygninger og bygningsindustrien må gjennomføre en betydelig energieffektivisering.

Direktivet påpeker behovet for å energieffektivisere ca 75% av bygningsmassen i EU, og vi forutsetter at det vil være lignende tall for Norge. Dette viser et enormt behov for energieffektivisering av sektoren, og det påpekes videre et behov for å renovere 84-87% av offentlig bygningsmasse til nullenerginivå. En slik satsning representerer et formidabelt løft på bærekraft generelt og for spesielt for energieffektivitet innen byggebransjen.

NAL registrerer at det er stilt krav fra NHO og flere andre aktører om at dette direktivet må innlemmes. Argumentasjonen for dette er i hovedsak at det er problematisk at de norske bygningsstandardene ikke er tilpasset de klimamål som Norge har forpliktet seg til gjennom avtalen med EU. NAL slutter seg til denne argumentasjonen og ønsker å tydeliggjøre at klimakrisen vi nå befinner oss i er det dominerende paradigmeskiftet fagområdene og bransjen vår skal gjennom, og at det derfor er vesentlig at Norge henger med.

Norsk kompetanse og gode eksempler

Totalt sett mener NAL at en innlemmelse av dette direktivet vil ha gode ringvirkninger for norsk byggebransje da det i Norge er gjort gode erfaringer med eksisterende bærekraftsinitiativ, Dette

¹ Buildings are responsible for about 40% of the Union's total energy consumption and for 36% of its GHG from energy. [s 37]

² A clear majority of stakeholders (86% of respondents) expressed views that energy efficiency should play a key role in supporting more ambitious climate targets for 2030 and in view of achieving the Union's carbon neutrality by 2050. Stakeholders largely supported the strengthening of the Energy Efficiency Directive in this regard. A majority of stakeholders (53%) favoured binding energy efficiency targets, including at national level (47%). Stakeholders believed that additional energy efficiency efforts are needed in buildings (76%) and transport (62%), followed by industry (52%) and ICT (40%). [s 17]

gjelder for eksempel ZEB, Powerhouse, og Futurebuilt, som vi mener burde kunne skape gode eksportmuligheter for norsk arkitektur, med bakgrunn i dette direktivet.

Visjonen med Futurebuilt er å vise at det er mulig å utvikle norske klimanøytrale byområder og arkitektur med høy kvalitet gjennom forbildeprosjekter – både områder og enkeltbygg – som reduserer klimagassutslippene med 50 prosent innen områdene transport, energibruk og materialbruk. Forbildeprosjektene i Futurebuilt er generelt av høy arkitektonisk kvalitet, bidrar til et godt bymiljø og ligger nær kollektivknutepunkter. Prosjektene utforsker og tar i bruk nye arbeidsmåter, konsepter, teknologi og produkter. Noen av forbildeprosjektene inngår samtidig som case i andre forskningsprosjekter.

NAL mener det er viktig å se på revideringen av EED i sammenheng med det allerede pågående og langsiktige arbeidet med energieffektivisering av bygninger i Norge som er igangsatt av arkitektstanden, bygningsbransjen, og en rekke offentlige aktører. På den måte mener vi at en innlemmelse av EED kan bygge videre på gode erfaringer og eksisterende tiltak som implementeres på et overordnet nasjonalt nivå. Blant eksisterende prosjekt mener vi at Futurebuilt³, som fungerer som Oslo-regionenes utstillingsvindu for de mest ambisiøse aktørene i byggenæringen med hensyn til energieffektivisering, er et godt prosjekt å bygge videre på.

I tillegg til Futurebuilt mener NAL at Powerhouse-samarbeidet er et godt eksempel å ta med videre i bygningsenergidirektivets arbeide. Powerhouse er et samarbeid som utvikler plusshus som produserer mer ren og fornybar energi over livsløpet enn det som blir brukt til produksjon av byggevarer, oppføring, drift og avhending av bygget. Samarbeidspartnerens første realisererte prosjekt var Powerhouse Kjørbo i Sandvika utenfor Oslo. Dette var Norges første plusshus, og verdens første rehabiliterte plusshus. ZEB (The Research Centre on Zero Emission Buildings) og Enova har vært sentrale samarbeidspartnere for realiseringen av prosjektet.

ZEB har gjennom tolv år demonstrert store miljø- og samfunnsøkonomiske muligheter knyttet til fremtidens nullutslippsbygg. Forskningscenteret ZEN (Zero Emission Neighbourhoods) arbeider med nullutslippsområder i smarte byer og skal utvikle løsninger for framtidens bygninger og byområder, løsninger som bidrar til at nullutslippssamfunnet kan realiseres. Zen har i dag 9 pilotområder over hele landet.

Offentlige sektors rolle

Endringene i høringen har etter NALs mening gitt et klart signal om at energi, bygninger, og nasjonale satsinger hører sammen. Dette mener NAL er et meget viktig steg mot et klimanøytralt samfunn. Samtidig påpeker EED at offentlige insentiver og virkemidler må til å stimulere til markedsvekst mot nullenergi. Direktivet påpeker at bygninger som eies av offentlige organer utgjør en betydelig andel av bygningsmassen og har høy synlighet i offentligheten. Det er derfor hensiktsmessig å fastsette en årlig renoveringshastighet for

³ Futurebuilt er et pilotprosjekt for klimavennlig arkitektur som varer fra 2010-2020. Partnere i FutureBuilt er kommunene Oslo, Bærum, Asker og Drammen, Kommunal- og moderniseringsdepartementet, Husbanken, Enova, Direktoratet for byggkvalitet, Grønn Byggallianse og Norske arkitekters landsforbund.

bygninger som eies av offentlige aktører for å oppgradere til bedre energieffektivitet. EED krever at medlemsstatene fastsetter en høyere renoveringsrate, der kostnadseffektivt i forbindelse med renoveringen av bygningsmassen samsvarer med deres langsiktige renoveringsstrategier eller nasjonale renoveringsprogrammer.

NAL mener at direktivets mål om at offentlig sektor må ta hensyn til energieffektivitet ved anskaffelse av verk og bygninger er et godt virkemiddel. Vi stiller oss positive til et spesielt mål rettet mot offentlige bygninger for å støtte markedsvekst og standardisering mot netto null energi.

Konklusjon

NAL stiller seg positivt til revidert EED på de delene som vedrører våre fagfelt. Vi ser av høringsnotatet at kommisjonen planlegger å legge fram revidert bygningsenergidirektiv til høsten og håper dette arbeidet kan gå raskt. NAL spiller gjerne inn flere momenter til dette arbeidet.

Det er problematisk at de norske bygningsstandardene ikke er tilpasset de klimamål som Norge har sluttet seg til med avtalen med EU, og det bør være uaktuelt for Norge å ha en mindre ambisiøs strategi enn resten av Europa. Norske arkitekter har jobbet med bærekraft lenge før det ble bransjestandardisert, og kan vise frem muligheter som kan følge av satsningen, også mot eksport. Det faktum at vi befinner oss i en klimakrise gjør at vi bør kunne innlemme EED raskere enn prosessen hittil har lagt opp til. NAL mener at det haster med å vedta og implementere politikken, og det bør etter vår mening raskt igangsettes et arbeide med Article 2a- nasjonal renoveringsstrategi med sikte på renovering til nullenergistandard for 84-87% av offentlige bygg. Revideringene påpeker viktigheten ved at det offentlige må gå foran for å stimulere til markedsvekst, og vi tror det er flere gode operasjonell insentivordninger i direktivet gjennom anskaffelseskrav og andre virkemidler der målet må være å skape reelle endringer i bransjen.

Med vennlig hilsen

NAL, Norske arkitekters landsforbund
Oslo / Tromsø 01.09.2021

Gisle Løkken, President i Norske arkitekters landsforbund

Kai Reaver, Rådgiver i Norske arkitekters landsforbund